

je tudi, ali so sposobni izdelovati in hkrati dojemati delovne procese. Tehniške dejavnosti smo izbrali skupaj z otroki v oddelku tako, da smo jim vedno postavili neko problemsko situacijo. Le tako lahko otroka dobro motiviramo, da uvidi rešitev in cilj lastnega dela. Stremeli smo k temu, da lahko otroci ugotovijo, kako lahko sami ugodno vplivajo na okolje, tako da stare predmete preoblikujejo v nove in uporabne. Za vsak izdelek smo uporabili nova tehnična orodja in nove materiale, katerih lastnosti smo šele odkrivali. To so bili: karton, plastika, kovina in blago.

Cilje raziskovalne naloge, ki smo si jih postavili, smo dosegli, saj smo otrokom približali odpadne materiale, jih naučili le-te preoblikovati in razvijati boljše predstavo o njih. Otrokom smo omogočili izkušnjo,

kako lahko sami prispevajo k ohranjanju čistega okolja in zmanjševanju odpadkov.

Preko praktičnih dejavnosti so se otroci naučili, da ob izvajanju tehnološke dejavnosti potrebujejo orodje, materiale, gibanje, varnost in načrtovanje. Samo z lastno aktivnostjo so prišli do spoznanja, da se veliko teh področij nanaša na njihovo vsakdanje življenje.

Otrokom smo omogočili okolje, v katerem so lahko ustvarjali, pridobivali nove izkušnje in razvijali ustvarjalno-tehniške sposobnosti. Seznanili so se s kovino, blagom, plastiko, kartonom, ki so jih preoblikovali s pomočjo pravilne in varne uporabe novih orodij.

Ob rokovanju z novimi orodji in pripomočki so si otroci pridobili nove tehnične izkušnje. Ob delu so uživali in kazali zanimanje

zanj, zato menim, da bi morali strokovni delavci v vrtcih večkrat izbrati tehniške dejavnosti. Ob izvedenih praktičnih dejavnostih so otroci razvijali fino motoriko, koordinacijo roka – oko, spretnost, natančnost in vztrajnost.

Vzgojitelji, pa tudi starši, moramo otroku omogočiti, da spozna čim več tehnoloških področij. O le-teh pa se je treba z njim veliko pogovarjati in razpravljati. ◀

Literatura

- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Lipar Kadunc, Valerija (1995): *Učimo se ročnih ustvarjalnosti*. Ljubljana: Captain.
- Papotnik, Amand (1988): *Tehnika za najmlajše: prispevki k delovno-tehnični vzgoji v vzgojno-varstvenih organizacijah*. Novo mesto: Društvo pedagoških delavcev Dolenjske, Pedagoška obzorja.
- Papotnik, Amand; Katalinič, Dane; Fošnarč, Samo (2005): *To zmoremo že sedaj: z opazovanjem, raziskovanjem in ustvarjanjem v svetu naravoslovja in tehnike*. Limbuš: Založba Izotech.

Družina, mojstrovina narave

15. maj – mednarodni dan družin

■ **Tina Polajžer**, prof. slovenskega jezika in vzgojiteljica predšolskih otrok, je vzgojiteljica v Vrtcu pri OŠ Kungota, enota Zg. Kungota.

Ko v vrtcu beseda nanese na družino, otrokom zažarijo oči in imajo toliko povedati, saj se s pojmi in situacijami, povezanimi z družino, vsakodnevno srečujejo. V Vrtcu pri OŠ Kungota, v skupini Dežniki (homogeni oddelek otrok, starih 4–5 let), smo mednarodni dan družin in teden družin obeležili s 3-tedenskim projektom Družina, mojstrovina narave.

Kaj je družina

Generalna skupščina Združenih narodov je leta 1993 razglasila 15. maj za mednarodni dan družin. Mednarodna skupnost želi ob tem dnevu opozoriti na pomen in vpliv družin na sodobno družbo. 15. maj pa pri nas ni le dan družin, temveč tudi uvod v teden družin (15.–22. maj), ko Zveza prijateljev mladine Slovenije in Zveza družin v sodelovanju s kulturno-umetniškimi organizacijami ponujata brezplačne vstopne v muzeje in galerije, vsako leto pa v tem času potekajo tudi številni dogodki, namenjeni družinam.

Veliko sociologov in psihologov se je ukvarjalo z vprašanjem, kaj je družina in kaj jo sestavlja. Glede na raziskave in preučevanje družine so se razvile številne definicije, ki imajo veliko skupnega.

»Družina je najmanj dvogeneracijska družbeno varovana skupnost, temelječa pretežno na zakonski zvezi, vendar to ni nujna podlaga. Njena osnovna vloga je rojstvo, nega in vzgoja otrok ter zagotavljanje čustvene varnosti za vse, ki ne morajo skrbeti zase.« (Leksikon Cankarjeve založbe, 1998: 223)

»Družina je družbena skupina, za katero je značilno skupno bivanje, ekonomsko sodelovanje in reprodukcija. Vključuje odrasle obeh spolov, med katerimi najmanj dva vzdržujeta družbeno priznано seksualno razmerje, in enega ali več otrok, lastnih ali posvojenih, ki živijo skupaj.« (Haralambos in Holborn, 2005: 325)

»Družina je prav gotovo ena najpomembnejših oblik vsakdanjega življenja ljudi. Zaradi močne povezanosti med starši in otroki so njihovi medsebojni odnosi dolgotrajni. Takšnemu tipu v sociologiji pravijo

primarna družbena skupina. Vendar pa ima tudi družina vse lastnosti družbene institucije, ki potekajo znotraj družine. To so vzreja in vzgoja otrok, opravljanje različnih dejavnosti, ki so pomembne za vsakdanje življenje ter pripravljanje otrok za sprejemljivo vedenje v družbi.« (Barle Lakota idr., 2010: 86)

Družina je nekakšen sistem, družinsko življenje pa proces. Družina se nenehno spreminja, tako zaradi razvoja in sprememb, ki jih doživljajo posamezni člani družine, kot tudi zaradi dogodkov in situacij, ki zadevajo celo družino.

Potrudimo se, da bo družina največje zavetje za posameznika, kraj varnosti.

»Danes najbrž ni pomembnega misleca in najbrž sploh ne razsodnega človeka, ki ne bi priznaval velikanskega pomena, ki ga ima družina za posameznika, družbo in za duhovno kulturo. Družina je temeljni posrednik človeškega obstoja – v čisto biološkem, naravnem svetu, v družabnem svetu in v svetu duha in kulture. Brez družine človek ne bi mogel biološko obstati, brez družine ne bi mogla eksistirati nobena družba, brez družine se ne bi mogla oblikovati osebnost posameznika, v vseh treh svojih razsežnostih: naravni, družbeni in duhovni. Izjemno vlogo družine priznavajo vse družbe in kulture, danes in v preteklih obdobjih. V vseh se pojavljata družina in družinsko življenje kot vrednota in ne samo to, tudi svetinja.« (Musek, 1995: 19)

»Vsaka družina je svet zase. Ima svoje značilnosti in pravila. Njeno ravnoesje lahko porušijo številni dejavniki, kot so bolezen, brezposelnost, rojstvo novega otroka ali smrt katerega izmed družinskih članov. Ob takih kriznih razmerah poskušajo družine najti način, da ponovno vzpostavijo ravnoesje.« (Asen, 1998: 11)

Statistični urad Republike Slovenije je ob zadnjem popisu prebivalstva (Barle Lakota idr., 2010: 86) družino opredelil kot življenjsko skupnost:

- staršev (enega ali dveh) in njihovih neporočenih otrok;
- moža in žene, ki živita v zakonski skupnosti;

- partnerjev, ki živita v zunajzakonski skupnosti.

Statistična definicija družine je torej širša od sociološke, saj vključuje tudi partnerske zveze brez otrok.

Najpogosteje uporabljena beseda pri predšolskih otrocih ni mama ali oče, kot bi si marsikdo predstavljal, temveč je to beseda dom. Dom označuje družino. Brez družine tudi doma ni. Družina je zelo pomembna, ker vpliva na optimalni razvoj otroka. Je najpomembnejši dejavnik uspešne vzgoje in zdravega načina življenja otroka. V vzpodbudnem okolju otrok pridobi prve pomembne izkušnje za življenje. Družina je tista, ki otroku daje ljubezen, pohvalo in varnost. V njej otrok doživlja in uresničuje procese socializacije ter se srečuje z drugimi vlogami, s katerimi se uči njihove vsebine.

Projekt Družina, mojstrovina narave

Ko otrokom v vrtcu omenimo družino, se razgovorijo in imajo veliko povedati. Mednarodni dan družin in teden družin smo v Vrtcu pri OŠ Kungota, v skupini Dežniki (homogen oddelek otrok, starih 4–5 let), obeležili s 3-tedenskim projektom *Družina, mojstrovina narave*.

S projektom sva s sodelavko želeli doseči, da otroci:

- spoznajo, da se družine med seboj razlikujejo;
- razumejo, da morajo vsi člani družine med seboj sodelovati, si pomagati, da se lahko v družini dobro počutijo;

- poleg svoje družine spoznajo tudi družine svojih prijateljev;
- v vsakdanji komunikaciji poslušajo jezik, so vključeni v komunikacijske procese z otroki in odraslimi;
- samostojno opisujejo, pripovedujejo;
- razvijajo sposobnost izražanja istih doživetij v različnih umetniških jezikih.

Nekaj dejavnosti je bilo načrtovanih vnaprej, druge so se odvijale povsem spontano. Za uvodno motivacijo smo prebrali pravljico *Doma je najlepše* (Jonathan Emmett). Pogovorili smo se o vsebini. Nato sem na sredino kroga položila barvice. Vsak si je lahko izbral eno. Nadaljevala sem z navodili. Kdor je položil barvico na sredino kroga, je lahko govoril ali odgovarjal na zastavljeno vprašanje. Ostali so ga tačas poslušali. To smo nadaljevali, dokler ni vsak položil svoje barvice na sredino. Otroke sem spraševala, kje živijo, kaj najraje počnejo v svojem domu, kako se doma počutijo ... Sledilo je barvanje lesenih sladolednih palčk, iz katerih so otroci kasneje, ko so bile suhe, zlepili svojo hiško. Ampak njihove hiške so bile prazne ...

Zato smo naslednjega dne prebrali še slikanico *Hiša, ki bi rada imela sonce* (Mojca Osojnik). Ugotovili smo, da ima hiša sonce, če v njej živijo ljudje. In tako so otroci na liste papirja s črnim flomastrom narisali svojo družino in jo pobarvali po svojih željah. Vsak otrok je svojo risbo prilepil v svojo hiško, ki jo je prejšnji dan ustvaril. Ker otroci še ne znajo pisati, sem na vsako napisala, katera družina živi v njej.

Izdelane hiške z družinskimi člani so bile odlično izhodišče za dejavnosti v prihodnjih dneh. V enega od pogovorov smo vključili tudi lutko, fanta Petra, ki je otroke spraševal o njihovih družinah in družinskih članih. Lutka se v skupini odlično obnese, saj spregovorijo tudi otroci, ki sicer manj govorijo. S Petrovo pomočjo so otroci nato prešteli družinske člane, ki so jih prilepili v svoje hiške, uporabljali so izraze za primerjanje po geometrijskih lastnostih posameznih članov: velik, majhen, večji, manjši, težji, lažji ... Izdelali smo tudi plakat o družinah in povedali, da se družine med seboj razlikujejo in da so med seboj enakovredne (ožje/razširjene/enostarševske družine ...). Naslednji dan je Peter v jutranji krog povabil tudi svojo prijateljico, lutko Majo. Otrokom je zaupal, da se imata z Majo rada in da si zelo želita otroka. Spodbudil jih je k razmišljanju, kako bi lahko dobila otroka in postala starša. Otroci so povedali, da jima ga lahko prinese štokrlja, nekateri so ga nagovarjali, da morata ponj v porodnišnico, en deček je celo predlagal, naj Maja poje drobno pikico, iz katere bo zrasel dojenček. V pogovor sem se vpletla tudi sama in Petru predlagala, da si z Majo ogledata lutkovni film *Dobili bomo dojenčka*. K ogledu sem povabila tudi otroke. Otroci so tako spoznali, kako v resnici nastane dojenček. V slikanici, ki prikazuje posamezne faze človekovega razvoja, smo nato opazovali dojenčke, malčke, otroke, odrasle in stare starše. Pogovarjali smo se o spočetju, razvoju, rojstvu in negi dojenčka (demonstracija na plastičnem dojenčku). Prebrali smo tudi slikanico *Metkina družina* (Annette Aubrey) in se pogovorili o posvojitvi otroka. Primerjali smo še belopoltega in temnopoltega dojenčka (plastični igrači). Ugotavljali smo, v čem se razlikujeta, v čem sta si podobna. Cilj je bil, da so otroci razumeli, da imata enako srce in da smo ljudje, ne glede na barvo polti, enakovredni.

V naslednjih dneh smo se osredotočili na posamezne družinske člane. Prebrali smo slikanico *Moj očka* (Guido Van Genechten). Nato smo se pogovarjali o naših očetih, kakšni so, kako jim je ime, kaj počnejo skupaj z otroki, zakaj jih imamo radi ... Odgovore sem zapisovala. Otroci so se naučili tudi deklamacijo *Očka korenjak* (Mojca Pečnik). Ob zaključku projekta so jo na srečanju družin deklamirali očetom, nato pa je vsak

otrok svojemu očetu podaril še voščilnico, v kateri je bilo prilepljeno, kar je otrok povedal o svojem očetu. Na prvi strani je bil upodobljen očka.

Odlično izhodišče za pogovor o mamah je bila slikanica *Franček reče »Rad te imam«* (Paulette Bourgeois). Tako kot Franček smo tudi mi izdelali presenečenje za mame. Posneli smo video, v katerem so se otroci razgovorili o svojih mamicah. Na zaključnem srečanju smo videoposnetke predvajali in veselje je bilo nepopisno. Pri mamicah in otrocih. Otroci so mamicam podarili tudi hijacinte, ki so jih sami izdelali.

Včasih se zgodi, da se mamica in očka odločita, da zaradi nesoglasij ne bosta več živela skupaj. S pomočjo knjige *Mamica in očka sta se skregala* (Jennifer Moore - Malinos) smo se pogovorili o strahovih, ki jih otroci občutijo, ko izvejo, da se bo njihova družina spremenila. Podobno kot deklica v knjigi, ki pravi, da sta se njena starša včasih dobro razumela in je bila srečna. Ves čas so bili skupaj. Nenadoma pa se je vse spremenilo. Starša sta bila žalostna in neprestano sta se prepirala. Mislila je, da je za vse kriva ona ... Govorili smo o tem, zakaj se starši ločijo, kako se otrok takrat počuti, kako lahko otrok ob prepirih staršev svojo stisko ublaži, zakaj je lahko ločitev včasih tudi koristna ...

Pomemben del razširjene družine so tudi babice in dedki, zato smo tudi njim posvetili svoj čas. Obiskali smo *Hišo vseh generacij* v Zg. Kungoti, kamor otroci iz naše skupine s svojimi starimi starši pogosto zahajajo. Tam skupaj pečejo piškote, kruh, kegljajo, se pogovarjajo ... Iz likov iz barvnega papirja so otroci nato izdelali svojo babico (krog, trikotnik) in dedka (krog, kvadrat). Narisali so jima še oči, ušesa, nos, usta, lase ... Lika so med seboj zlepili in ju nato prilepili na leseno sladolešno palčko. Z lutkami so se otroci v času proste igre igrali v lutkovnem kotičku v igralnici. Z zgodbo smo se v jutranjem krogu dotaknili tudi teme smrti. Pravljica *Mislili bomo nate, babica* (Antonie Schneider) je nežna zgodba, ki otrokom pomaga razumeti in prebroditi izgubo starih staršev. Deček v naši skupini je že izgubil babico. Menim, da ga je prav zgodba spodbudila, da je spregovoril o svojih občutkih. Z otroki moramo o smrti govoriti odkrito,

vedar na njim primeren način, da lahko razumejo.

Otroci so povedali, da v družino sodijo tudi živali. Spontano je nastal plakat o tem, kdo v skupini ima hišnega ljubljénčka in kdo ne. V kotičku »dom« so se otroci veliko igrali z dojenčki, jih previjali, jim kuhali, pripovedovali. Razdelili so si vloge družinskih članov, se igrali posamezne poklice svojih staršev ...

Zaključek projekta *Družina, mojstrovina narave* je predstavljalo popoldansko srečanje družin. Starše smo prijazno povabili v naš vrtec in se s kratkim programom dotaknili njihovih src. Prikazali smo, kaj vse smo se naučili o družini. Ob koncu programa mi je bilo v veselje opazovati nasmejane, zadovoljne obraze družinskih članov, objeme in poljubčke.

Družina naj bo varna in ljubeča

Potrudimo se, da bo družina največje zaveze za posameznika, kraj varnosti. Otroci, ki odrasčajo v toplem okolju, si tudi svet predstavljajo kot topel in ljubeč kraj ter si ga želijo spoznati. In kot je nekoč zapisal neznani avtor: »Ko človek odraste, nosi podobno svoje družine s seboj. Njena toplota ga naredi sočutnega, njena trdnost mu daje življenjsko moč in njene vrednote so mera njegove dobrote ...«

Literatura in viri

- Asen, Ela (1998): *Družine*. Ljubljana: DZS.
- Barle Lakota, Andreja idr. (2010): *Sociologija. Učbenik za 280-urni predmet sociologije v 4. letniku gimnazijskega izobraževanja*. Ljubljana: DZS.
- Haralambos, Michael; Holborn, Martin (2005): *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.
- *Leksikon Cankarjeve založbe* (1998). Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Musek, Janek (1995): *Ljubezen, družina, vrednote*. Ljubljana: Educy.

Literatura in viri, uporabljeni v projektu

- Aubrey, Annette (2009): *Metkina družina*. Murska Sobota: Pomurska založba.
- Bourgeois, Paulette (2013): *Franček reče »Rad te imam«*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- Emmett, Johnathan (2005): *Doma je najlepše*. Tržič: Učila International.
- Genechten, Guido van (1999): *Moj očka*. Ljubljana: Kres.
- Moore - Mallinos, Jennifer (2010): *Mamica in očka sta se skregala*. Radovljica: Didakta.
- Osojnik, Mojca (2001): *Hiša, ki bi rada imela sonce*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Schneider, Antonie (2010): *Mislili bomo nate, babica*. Ljubljana: Kres.
- Zavod za zdravstveno varstvo (2009): *Lutkovni film Dobili bomo dojenčka* [videoposnetek]. Ljubljana: Video Oskar. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=8O-T6H-KARAO>.